

СТОМАТОЛОГІЯ

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2013

*О.В. Біда¹, В.І. Струк², Ю.І. Забуга¹***АНАЛІЗ СТАНУ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
ТА РІВНЯ ЗУБНОГО ПРОТЕЗУВАННЯ
НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ****Національна медична академія післядипломної
освіти імені П.Л. Шупика¹,****Буковинський державний медичний університет²**

Вступ. Згідно з Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» головною метою реформи медичної сфери є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу усіх громадян до медичних послуг належної якості.

Мета статті полягає у здійсненні оцінки сучасного стану стоматологічного здоров'я та рівня зубного протезування населення в Україні.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети використано методи групування та порівняння статистичних даних, формально-логічний, графічний метод аналізу. Інформаційною базою дослідження стали звіти Міністерства охорони здоров'я України.

Результати. На основі аналізу звітів Міністерства охорони здоров'я України нами виявлені основні тенденції розвитку стану стоматологічного здоров'я населення України: а) зменшення кількості відвідувань стоматологів та зубних лікарів населенням України; б) зменшення кількості оглянутих в порядку планової санації; в) зменшення кількості виготовлених зубних протезів; г) зменшення кількості пролікованих зубів з приводу карієсу.

Висновки. Результати аналізу сучасного стану стоматологічної галузі в Україні та перспектив її розвитку свідчать про потребу підвищення ефективності функціонування стоматологічної служби як складової національної системи охорони здоров'я, впровадження державних заходів подальшого реформування законодавчої бази, створення сучасної системи охорони здоров'я для поліпшення рівня та якості стоматологічних послуг та покращення стоматологічного здоров'я населення.

Ключові слова: стоматологічне здоров'я населення України, зубне протезування, відвідування стоматологів та зубних лікарів, планова санація, виготовлення зубних протезів, лікування зубів з приводу карієсу.

ВСТУП

Однією з найбільш актуальних проблем в Україні є стан здоров'я населення, в тому числі його складової – стоматологічного здоров'я. Низький рівень стоматологічного здоров'я негативно впливає на стан загального здоров'я впродовж всіх періодів життя людини, спричиняючи соціальні та фінансові проблеми та негативно впливаючи на рівень соціально-економічного розвитку країни.

Згідно з Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», розробленої Комітетом з економічних реформ при Президентіві України, головною метою реформи медичної сфери є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу усіх громадян до медичних послуг належної якості. Для досягнення цього поставлено такі завдання: підвищити якість медичних послуг; підвищити доступність медичних послуг; поліпшити ефективність державного фінансування; створити стимули для здорового способу життя населення й здорових умов праці [1].

Результати аналізу сучасного стану стоматологічної галузі в Україні та перспектив її розвитку свідчать про необхідність реорганізації стоматологічної служби. В умовах сучасної соціально-економічної ситуації в Україні держава об'єктивно не в змозі повністю фінансувати з державного бюджету усі видатки, пов'язані з діяльністю галузі.

Мета полягає у здійсненні оцінки сучасного стану стоматологічного здоров'я та рівня зубного протезування населення в Україні.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Для досягнення поставленої мети використано методи групування та порівняння статистичних даних, формально-логічний, графічний метод аналізу. Інформаційною базою дослідження стали звіти Міністерства охорони здоров'я України.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

На основі аналізу аналітичних матеріалів Міністерства охорони здоров'я України щодо діяльності галузі охорони здоров'я [2], а також статистичних звітів Міністерства охорони здоров'я України [3] нами виявлені наступні основні тенденції розвитку стану стоматологічного здоров'я та рівня зубного протезування населення в Україні:

- зменшення кількості відвідувань стоматологів та зубних лікарів населенням України;

- зменшення кількості оглянутих в порядку планової санації;
- зменшення кількості виготовлених зубних протезів;
- зменшення кількості пролікованих зубів з приводу карієсу.

Зменшення кількості відвідувань стоматологів та зубних лікарів населенням України. Показники відвідуваності стоматологів та зубних лікарів населенням України протягом 2010-2011 років наведені у таблиці 1.

Кількість відвідувань стоматологів та зубних лікарів населенням України у 2011 році становила 47 769 814 чол., порівняно з 2010 р. кількість відвіду-

вань зменшилась на 671 366 чол. Однак, якщо порівняти зазначений показник з показником кількості відвідувань на одного жителя, то останній не змінився і становив 1,1, що пояснюється прискоренням темпів скорочення чисельності населення Україну та масштабністю депопуляції порівняно з іншими європейськими країнами [2].

Таблиця 1

Показники відвідуваності стоматологів та зубних лікарів населенням України у 2010-2011 рр.

Показник	Все населення		Доросле населення віком 18 років і старше		Діти віком до 17 років включно	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Кількість відвідувань усього, чол.	48 441 180	47 769 814	34 861 200	34 507 742	13 579 980	13 262 072
Кількість відвідувань на одного жителя	1,1	1,1	0,9	0,9	1,7	1,7
Кількість первинних відвідувань	230 41 588	22 743 774	16 185 071	16 041 044	6 856 517	6 702 730
Питома вага первинних відвідувань до лікарів-стоматологів та зубних лікарів серед усіх відвідувань до лікарів стоматологічного профілю, %	47,6	47,6	33,4	33,6	50,5	50,5

Примітка: складено за даними [3].

Питома вага первинних відвідувань до лікарів-стоматологів та зубних лікарів серед усіх відвідувань до лікарів стоматологічного профілю однакова і становила 47,6%. Значно вищим цей показник був у Чернівецькій – 54,5%; Тернопільській – 53,4%; Дніпропетровській – 51,8%; Запорізькій та Івано-Франківській областях по 51,4% [3].

Кількість відвідувань на одного жителя серед дорослого населення віком 18 років і старше протягом 2010 та 2011 років залишалася сталою. При цьому слід відзначити, що питома вага первинних відвідувань до лікарів-стоматологів та зубних лікарів серед усіх відвідувань до лікарів стоматологічного профілю дорослим населенням віком 18 років і старше становить 33,4% у 2010р. та 33,6% у 2011р.

Зменшення кількості оглянутих в порядку планової санації. Основне місце в стоматологічній практиці для збереження стоматологічного здоров'я займає профілактична робота: проведення обов'язкових профілактичних оглядів, планова санація населення, запровадження системи гігієнічного навчання та виховання населення з питань стоматологічного здоров'я.

Таблиця 2

Показники планової санації населення України у 2010-2011 рр.

Показник	Оглянуто в порядку планової санації, чол.	Питома вага планово оглянутих до в цілому кількості населення, %	Питома вага планово оглянутих серед усіх, що звернулись за стоматологічною допомогою, %	Серед оглянутих у порядку планової санації потребують санації			Питома вага санованих при плановій санації від кількості, що її потребують, %
				чол.	% до кількості населення	% до кількості оглянутих	
<i>2010 рік</i>							
Все населення	14 288 666	30,9	28,6	7 649 891	16,6	53,5	79,5
Доросле населення віком 18 років і старше	8 384 162	22,1	23,3	4 720 670	12,5	56,3	77,1
Діти віком до 17 років включно	5 904 504	70,9	42,7	2 929 221	35,2	49,6	83,3
<i>2011 рік</i>							
Все населення	13 894 364	30,2	28,7	7 443 207	16,2	53,6	78,9
Доросле населення віком 18 років і старше	8 251 590	21,8	23,5	4 644 492	12,3	56,3	76,7
Діти віком до 17 років включно	5 642 774	68,9	42,4	2 798 715	34,2	49,6	82,4

Примітка: складено за даними [3].

Показники планової санації населення України у 2010-2011 році наведені у таблиці 2. Відсоток планово оглянутих серед дорослого населення в Україні у 2011 році в лікувально-профілактичний заклад (ЛПЗ) системи МОЗ становив 21,8. Розмах коливань вказаного показника досить значний. Так, найвищим він був у м. Києві (41,8), Харківській (34,5) та Львівській (33,1) областях, а найнижчим – у Запорізькій (7,2), Луганській (7,7), Житомирській (10,9) областях [3].

Серед дорослого населення України, оглянутого у порядку планової санації, потребували санації у ЛПЗ системи МОЗ у 2011 році 56,3 відсотка, у м. Києві – 81,2, Львівській – 71,2, Тернопільській – 65,2, в той же час, у Херсонській – 32,3, Харківській – 39,6, Сумській – 40,8 областей [2].

Відсоток санованих при плановій санації від кількості, що її потребували у 2011 році в Україні серед дорослого населення становив 76,7. Значно вищим цей показник був у Дніпропетровській області – 91,8, Херсонській – 87,4, Харківській – 85,3, але у Київській – 63,1, Тернопільській – 69,0 [3].

Зменшення кількості пролікованих зубів з приводу карієсу. Показники лікування зубів населення України з приводу карієсу протягом 2010-2011 років наведені у таблиці 3. Протягом 2010-2011рр. кількість пролікованих зубів з приводу карієсу населенню України зменшилась на 2%, однак питома вага пролікованих зубів з приводу карієсу до усіх стоматологічних відвідувань збільшилась з 56,9% у 2010р. до 57,3% у 2011р.

**Показники лікування зубів населення України
з приводу карієсу в 2010-2011 рр.**

Показник	Все населення		Доросле населення віком 18 років і старше		Діти віком до 17 років включно	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Кількість пролікованих зубів з приводу карієсу	28 396 691	27 779 698	20 670 272	20 329 379	7 726 419	7 450 319
Питома вага пролікованих зубів з приводу карієсу до усіх стоматологічних відвідувань, %	56,9	57,3	57,3	57,8	55,9	56,0
Кількість пролікованих зубів з ускладненим карієсом	6 273 656	6 202 849	4 974 275	4 897 240	1 299 381	1 305 609
Питома вага ускладненого карієсу до усіх пролікованих зубів з приводу карієсу, %	22,1	22,3	24,1	24,1	16,8	17,5

Примітка: складено за даними [3].

Найвищий рівень пролікованих зубів з приводу карієсу до усіх стоматологічних відвідувань у 2011р. спостерігається у таких областях як Закарпатська – 85,1%, АР Крим – 68,4%, Житомирська – 66,2%, Черкаська – 66,0; найнижчий рівень – у м. Севастополь – 44,7% та Херсонській області 45,3% [3].

Така ж тенденція спостерігається і щодо кількості пролікованих зубів з ускладненим карієсом. Так, якщо кількість пролікованих зубів з ускладненим карієсом у 2011р. порівняно з попереднім роком зменшилась на 1%, то питома вага ускладненого карієсу до усіх пролікованих зубів з приводу карієсу збільшилась на 0,2%.

Найвищий рівень ускладненого карієсу до усіх пролікованих зубів з приводу карієсу у 2011р. спостерігається у таких областях як Волинська – 29,4%, Чернігівська – 26,2%, Львівська – 25,5; найнижчий рівень – у Сумській області 14,1% та Черкаській – 17,1% [3].

Зменшення кількості виготовлених зубних протезів. На основі аналізу даних наведених в таблиці 4 можливо відзначити, що кількість виготовлених одиночних коронок штифтованих зубів, вкладок, напівкоронок у 2011р. порівняно з 2010р. зменшилась на 9%. При цьому кількість литих коронок у 2011р. збільшилась на 5% порівняно з попереднім роком.

Таблиця 4

Показники зубопротезування населення України в 2010-2011 рр.

Показник	Рік		Кількість виготовлених зубних протезів (на 10 тис. дорослого населення)	
	2010	2011	2010 р.	2011 р.
Кількість виготовлених одиночних коронок штифтованих зубів, вкладок, напівкоронок, усього	570 859	524 042	150,8	138,7
- у тому числі литих	72 869	76 987		
Мостовидних протезів, усього	354 612	317 461	93,7	84,0
- у тому числі суцільнолитих	28 294	29 460		
Знімних протезів, усього	321 574	284 618	84,9	75,3
- у тому числі бюгельних суцільнолитих	9 963	8 927	2,6	2,4
Постійних шин і шинопротезів, усього	12 180	11 557	3,2	3,0
Щелепно-лицьових протезів і апаратів, усього	3 961	4 226	1,1	1,1
Одиниць металокераміки і фарфору	65 999	60 882	17,4	16,1

Примітка: складено за даними [3].

Подібна тенденція відзначається і щодо мостовидних і суцільнолитих протезів. Так, якщо кількість містковидних протезів у 2011 році зменшилась на 10% порівняно з 2010р., то кількість суцільнолитих протезів у 2011р. збільшилась на 4% порівняно з попереднім роком. Щодо знімних протезів, у тому числі бюгельних суцільнолитих, то протягом досліджуваного періоду їх кількість постійно знижувалась. Так, якщо у 2010р. кількість знімних протезів становила 321 574 шт., то у 2011р. – 284 618 шт.

Кількість постійних шин і шинопротезів, а також одиниць металокераміки і фарфору зменшувалась протягом 2010-2011рр. з 12 180 шт. до 11 557 шт., з 65 999 шт. до 60 882 шт. відповідно.

При цьому незаперечним лідером серед показників зубопротезування населення України залишається місто Київ. Так, у м. Києві у 2011 році було виготовлено 53 578 одиночних коронок штифтованих зубів, вкладок, напівкоронки; 28 962 містковидних протезів; 21 006 знімних протезів; 2 038 щелепно-лицьових протезів і апаратів; 12 917 одиниць металокераміки і фарфору. Лідером серед областей України по кількості встановлених постійних шин і шинопротезів є Вінницька – 2 737 (для порівняння у Києві цей показник становить 292) [3].

У рейтингу зубопротезування населення України у 2011р. перше місце посідає виготовлення одиночних коронок штифтованих зубів, вкладок, напівкоронки (138,7 на 10 тис. населення); друге – мостовидні протези (84,0 на 10 тис. населення); третє – знімні протези (75,3 на 10 тис. населення). Найменше виготовляється щелепно-лицьові протези і апарати (1,1 на 10 тис. населення).

ВИСНОВКИ

На основі аналізу аналітичних матеріалів Міністерства охорони здоров'я України щодо діяльності галузі охорони здоров'я, а також статистичних звітів Міністерства охорони здоров'я України нами виявлені наступні основні тенденції розвитку стану стоматологічного здоров'я та рівня зубного протезування населення в Україні: а) зменшення кількості відвідувань стоматологів та зубних лікарів населенням України; б) зменшення кількості оглянутих в порядку планової санації; в) зменшення кількості виготовлених зубних протезів; г) зменшення кількості пролікованих зубів з приводу карієсу, що свідчить про потребу підвищення ефективності функціонування стоматологічної служби як складової національної системи охорони здоров'я, впровадження державних заходів подальшого реформування законодавчої бази, створення сучасної системи охорони здоров'я для поліпшення рівня та якості стоматологічних послуг та покращення стоматологічного здоров'я населення.

Література

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Комітет з економічних реформ при Президентові України. 87 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

2. Підсумки діяльності у сфері охорони здоров'я України за перше півріччя 2010 року. К.: МОЗ України. 2010.
3. Стоматологічна допомога в Україні. Довідник. За ред. Лазошинець В.В. Кіровоград.: Поліум. 2010.
4. Дентальні технології. Спецвипуск 2010. За ред. Павленко А.В. Харків.: СіМ. 2010.
5. Стоматологічна допомога в Україні. Довідник. К. 2012.

А.В. Беда, В.И. Струк, Ю.И. Забуга

**Анализ состояния стоматологического здоровья
и уровня зубного протезирования населения Украины
Национальная медицинская академия последипломного
образования имени П.Л.Шупика,
Буковинский государственный медицинский университет**

Вступление. Согласно Программы экономических реформ на 2010-2014 годы «Богатое общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство» главной целью реформы медицинской сферы является улучшение здоровья населения, обеспечение равного и справедливого доступа всех граждан к медицинским услугам надлежащего качества.

Цель статьи заключается в осуществлении оценки современного состояния стоматологического здоровья и уровня зубного протезирования населения в Украине.

Материалы и методы. Для достижения поставленной цели использованы методы группировки и сравнения статистических данных, формально-логический, графический метод анализа. Информационной базой исследования стали отчеты Министерства здравоохранения Украины.

Результаты. На основе анализа отчетов Министерства здравоохранения Украины, выявлены такие основные тенденции развития состояния стоматологического здоровья населения в Украине: а) уменьшение количества посещений стоматологов та зубных врачей населением Украины; б) уменьшение количества осмотренных в порядке плановой санации; в) уменьшение количества изготовленных зубных протезов; г) уменьшения количества пролеченных зубов по причине кариеса.

Выводы. Результаты анализа современного состояния стоматологической отрасли в Украине и перспектив ее развития свидетельствуют о необходимости повышения эффективности функционирования стоматологической службы как составляющей национальной системы здравоохранения, внедрение государственных мер дальнейшего реформирования законодательной базы, создание современной системы здравоохранения для улучшения уровня и качества стоматологических услуг и улучшения стоматологического здоровья населения.

Ключевые слова: стоматологическое здоровье населения Украины, зубное протезирование, посещение стоматологов и зубных врачей, плановая санация, изготовление зубных протезов, лечение зубов по причине кариеса.

O. V. Bida, V. I. Struk, Yu. I. Zabuha
**Analysing the state of dental health
and the level of dental prosthetics of
Ukrainian population**

**Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education,
Bukovyna State Medical University**

Introduction. According to the Program of economic reforms in 2010-2014 Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State the main objective of the reform is to improve the health of the population, to ensure the equal and fair access of all the citizens to health services of adequate quality.

The purpose of the paper is to assess the current state of dental health and the level of dental prosthetics of Ukrainian population.

Materials and methods. To achieve the objective there were used the methods of grouping and comparing statistical data, formal and logic, graphical method of analysis. The reports of the Ministry of Health of Ukraine became information base for the study.

Results. Based on the analysis of the reports of the Ministry of Health of Ukraine, we determined the following main trends of the development in the Ukrainian people's dental health state: a) decreased number of visits dentists by the Ukrainian people, b) decreased number of those who undergo scheduled dental sanitation, c) decreased number of dental prostheses, d) decreased number of treated teeth due to caries.

Conclusion. Having analysed the current state of dental industry in Ukraine and its prospects we consider the increased efficacy of functioning of dental services as part of the national health system, the implemented state measures of further reforming legal base, the created modern health care system to improve the level and quality of dental services and dental health of the Ukrainian people to be necessary.

Key words: dental health of the Ukrainian people, dental prosthetics, visit dentists, scheduled dental sanitation, dental prosthesis, treated teeth due to caries.

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2013

П.В. Леоненко,¹ М.Г. Кришук,² В.О. Єщенко²

**АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ
ДЕНТАЛЬНОЇ ІМПЛАНТАЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ З
МЕТАБОЛІЧНИМИ ОСТЕОПАТІЯМИ**

**Національна медична академія післядипломної
освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ,¹**

НТУУ «Київський політехнічний інститут»²

Вступ. Згідно огляду літератури з питань автоматизованого алгоритму біоінженерного проектування, розрахунку опороздатності та механічної міцності з'єднань штучних зубопротезних конструкцій з біологічними тканинами під впливом довготривалих циклічних силових навантажень в клініко-Зб. наук. праць співробіт. НМАПО
імені П.Л.Шупика 22 (1)/2013